

Ніна ТЕРЕЩЕНКО,

учитель української мови і літератури,

учитель-методист

Седнівського ліцею Седнівської селищної ради

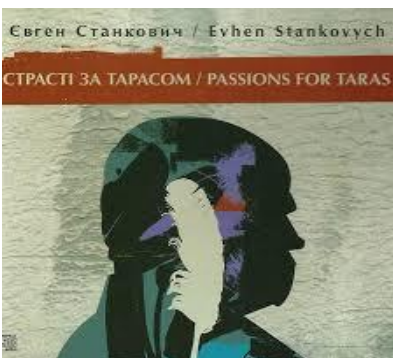
Чернігівського району Чернігівської області

СУЧАСНА МУЗИЧНА ШЕВЧЕНКІАНА **Популяризація творчості Тараса Шевченка** **українськими музикантами**

Творчість Тараса Шевченка вже понад століття залишається невичерпним джерелом натхнення для різних поколінь українців. Його поезія – це не лише історична пам'ять, а й потужний культурний код, який постійно переосмислюється у нових формах мистецтва, зокрема в музиці. Сучасні музиканти знаходять у словах Кобзаря актуальність, адаптуючи його творчість до сучасних музичних жанрів: від академічної музики до року, репу та електроніки.

Ще з XIX століття твори Шевченка покладали на музику композитори, зокрема Микола Лисенко, який створив понад 80 вокальних і хорових творів на вірші поета. У XXI столітті академічна музика продовжує звертатися до Шевченкової поезії: нові твори пишуть такі композитори, як Євген Станкович та Валентин Сильвестров.

Євген Станкович належить до генерації композиторів, що розпочали свою творчість у 70-ті рр. XX ст., увібравши характерні риси музичного мислення того часу. Два періоди (70-80-ті рр. та 50-60-ті рр.) окреслюються, відповідно, як авангард та неоавангард.

Із цього погляду привертає увагу робота Є. Станковича «Страсті за

Тарасом» – нова велика музична форма, унікальна за мелодійним даром, символічністю образів – вона міфологічна. Незвичайна постановка об'єднує на одній сцені академічну капелу, симфонічний оркестр та сучасний шоу-балет. Відомий український композитор

передає слово Кобзаря, як мудрий філософ і тонкий психолог, лірик і епік, пантеїст і трагік. Звернення митця до поезії Тараса Шевченка – це приголомшлива множинність змістів сьогоднішнього часу, що поєднують минуле з майбутнім і влучають у саму серцевину нашої духовної енергетики.

Унікальний музичний твір «Страсті за Тарасом» виконує Національна заслужена академічна капела України «Думка», солісти, балет та Національний симфонічний оркестр.

Автор лібрето та режисер-постановник – ексміністр культури Василь Вовкун. За основу він взяв цикл «Давидові псалми», головні мотиви якого – заклик до соборності народу й гімн свободі. Компонуючи твори, режисер згадав і особисту історію, пов'язану з Шевченком. Коли одружувався, поклав квіти саме до пам'ятника Кобзаря, за що дістав небагатозначне запитання від КДБ.

У лібрето Василя Вовкуна «Страстей...» використані тексти Тараса Григоровича, де розкривається драма дегуманізації суспільного життя, розпаду традиційних ідеалів та цінностей. У центрі сценічного дійства є особистість, яка позбавлена переживання самої себе та гармонійного світовідношення. У цьому конфлікті актуалізується і набуває найвищого сенсу людського буття шевченкова максима «Борітеся – поборете!» як єдиний шлях до визволення. Лібрето Василя Вовкуна за творами Тараса Шевченка складається з таких частин:

Все упованіє моє... (Марія)

Пророк

У всякого своя доля... (Сон)

Минають дні, минають ночі...

Чого мені тяжко, чого мені нудно...

Задзвонили в усі дзвони... (Єретик)

Минають дні, минають ночі...

Не вмирає душа наша (Кавказ)

Садок вишневий коло хати... <https://youtu.be/MhPl-EXNlYo?si=K2PYPRo9-r0CfQyB>

Українські рок-гурти також сьогодні активно переосмислюють творчість Шевченка у своїй музиці. Зокрема, гурт «Кому Вниз» вже кілька десятиліть виконує пісні на слова Кобзаря, наповнюючи їх глибоким символізмом і драматизмом. Їхні композиції «Суботів» та «Ой чого ти почорніло» стали справжніми гімнами патріотизму. <https://youtu.be/Fy-AE9MNU6Y>

Другий мініальбом гурту «Кому Вниз», презентований 9 березня 2014 року, присвячений 200-ій річниці з дня народження Тараса Шевченка. До диску

ввійшло чотири пісні та речитативний постскрипtum на вірші поета. Диск починається з меланхолійної мелодії «Зоре моя вечірняя» і поступово нарастає до важких маршових ритмів «З Хустини» та «З Холодного Яру», змінюється акустичним наспівом з «У Казематі», «За байраком байрак» і завершується апокаліптичною декламацією «Осія. Глава XIV».

«Зоре моя вечірняя» позначена впливом українських традиційних мелодій, що лунали в текстах з поеми «Княжна» на Чернігівщині та Полтавщині. Музику до цього твору свого часу склав композитор XIX століття Гордій Гладкий.

Наступні композиції «З «Хустини» та «З «Холодного Яру» також містять певний символізм. За козацької доби, коли захисник вирушав у похід, жінка або дівчина своєму нареченому дарувала вишиту хустину на щастя та як символ своєї вірності. У випадку, коли козак гинув у бою, цією хусткою вкривали його обличчя перед похованням. «З «Холодного Яру» містить шевченківське звеличання часу Коліївщини.

Трек «З Осії. Глави XIV» — речитатив, декламація з глухою інструментальною партією. Гурт «Тінь Сонця» також неодноразово звертався до Шевченкової поезії, використовуючи її у своїх піснях у жанрі козацького року.

14 жовтня 2016 у День захисника України та свято Покрови було презентовано новий альбом — «Буремний край», який вмістив у себе десять треків, зокрема нову версію пісні «Вітер з гаєм розмовляє», яка вже була в демо-альбомі «За межею», в основу якої ліг вірш Тараса Шевченка та гімн ОУН «Зродились ми великої години».

Фолк-метал гурт представив свою версію вірша, додавши до нього енергійного звучання.

Після виходу альбому гурт відправився у тур Україною на підтримку нового альбому. Тур розпочався з Харкова, відвідавши при цьому 20 міст, включаючи міста зони АТО і представив найдовшу в історію гурту концертну програму — близько двох з половиною годин.

https://youtu.be/wOhJ_A2q1rw

https://youtu.be/A0g8kYaT_g0

Останніми роками творчість Шевченка знайшла своє відображення і в українському репі. Наприклад, гурт **ТНМК (Танок на Майдані Конго)** випустив пісню

«І мертвим, і живим...», яка поєднує оригінальний текст Шевченка з сучасним аранжуванням.

«І мертвим, і живим» у виконанні гурту **Танок на Майдані Конго (ТНМК)** – це не просто пісня, а потужна музична інтерпретація класичної поезії Тараса Шевченка. Гурт сміливо поєднав хіп-хоп, рок і етнічні мотиви, створюючи унікальне звучання, яке робить цей твір сучасним і гостроактуальним.

ТНМК відомі своєю здатністю змішувати різні жанри, і ця композиція – чудовий приклад такого експерименту. Потужний біт та електронні елементи гармонійно переплітаються з гітарними рифами та вокальними вставками, що додають пісні драматичності. Це підсилює зміст твору Шевченка, роблячи його ще більш виразним для слухача.

Текст пісні майже повністю збережений у своєму первісному вигляді, що підкреслює глибину і безкомпромісність поезії Шевченка. Це звернення до українців, заклик до переосмислення власної історії, патріотизму та боротьби за свободу. Гурт, своєю чергою, додав до твору нове звучання, підкресливши його актуальність у сучасному контексті.

Пісня створює сильний емоційний ефект: від перших акордів вона занурює слухача у напружену атмосферу, яка змушує замислитися над долею України та її народу. Це музика, яка не просто звучить, а говорить, кричить, спонукає до дії.

«І мертвим, і живим» у виконанні ТНМК – це чудовий приклад того, як класика може заграти по-новому та зацікавити сучасну молодь. Завдяки таким музичним адаптаціям українська поезія набуває нового життя, стає ближчою та зрозумілішою для нових поколінь.

Ця пісня – не просто ще один трек у дискографії ТНМК. Це музичний маніфест, який об'єднує минуле і сучасне, спонукає до роздумів і не залишає байдужим. Потужне звучання, бездоганний текст і глибока ідея роблять її важливою частиною української музичної спадщини.

Твори Тараса Шевченка неодноразово ставали джерелом натхнення для музикантів різних жанрів, зокрема й для реперів. В українському хіп-хопі є кілька яскравих прикладів адаптації поезії Кобзаря у форматі сучасної музики.

Репер **Zetetics** у своїй творчості використовує мотиви Шевченкової поезії, інтегруючи їх у сучасну урбаністичну культуру. Чому Шевченко підходить для репу? А все просто! Тому що:

- Сильні ритмічні структури – багато його віршів написані у чіткому ритмі, що дозволяє легко накладати їх на біти.

- Гостра соціальна тематика – як і в репі, у поезії Шевченка є протест, біль народу, боротьба за справедливість.

- Образність і метафоричність – його поезія насичена яскравими порівняннями, що добре лягають у формат реп-текстів.

Тож адаптація Шевченкових творів у реп-форматі — це сучасний спосіб донести його ідеї до молодого покоління.

Найвідоміші приклади Шевченка в репі:

1. «Кобзар» – Тулік (TULIK) Український репер Тулік створив композицію «Кобзар», у якій використав уривки з поезії Шевченка. Це своєрідна рефлексія на його вірші в поєднанні з сучасними бітами. <https://youtu.be/vdnVlxy1pci>

2. «Тополя» – «Сальто Назад» Гурт «Сальто Назад» виконав трек, в основі якого – вірш «Тополя». Хоча це не класичний реп, у пісні присутні елементи хіп-хопу та сучасної електронної музики.

3. «Мені однаково» – BRATРепер BRAT записав композицію на основі відомого вірша «Мені однаково». У його виконанні класична поезія набуває нової емоційності й звучить актуально для сьогодення.

4. Скрыбін

«Знайомство з шевченковою творчістю за посередництва сучасної музики може багатьох байдужих спонукати по-новому глянути на Тараса Шевченка, його творчість та й поезію взагалі», казав Кузьма Скрыбін. Гурт записав пісню «Мені однаково» на слова однойменного вірша Кобзаря. <https://youtu.be/xQbBTs6xP-A>

5. «Заповіт» – ТНМК та інші. Хоча ТНМК більше асоціюється з фанк-репом, вони створили кілька треків із відсилками до Шевченка. Їхня композиція «Історія України за 5 хвилин» містить алюзії на творчість Кобзаря.

6. Проєкт «Ше.Рап». Це цікавий експериментальний проєкт, у якому різні українські виконавці, зокрема репери, начитували вірші Шевченка під сучасні біти.

У ході вивчення творчості Т. Шевченка в 9 класі доречним було би прослуховування музичного твору на слова Кобзаря «Мені однаково» у різних музичних стилях: класичний спів у виконанні гурту «Веремія» (сестри Тельнюк) https://youtu.be/2h_StiFimT4, синті-поп, електронний рок та постпанку реп-виконання Кузьми Скрыбіна та реп-постановку у виконанні BRAT <https://youtu.be/WADR3J-JmGY>

Тарас Шевченко давно став символом боротьби за правду та свободу, а його твори надзвичайно актуальні й сьогодні. Саме тому українські музиканти, зокрема репери, звертаються до його поезії, створюючи сучасні адаптації в жанрі хіп-хопу. Розгляньмо найбільш відомі та цікаві реп-обробки Шевченкових творів.

ТОП сучасних реп-адаптацій Шевченка

1. BRAT – «Мені однаково»

Репер BRAT створив композицію на основі вірша «Мені однаково». У своєму виконанні він надає поезії нового емоційного забарвлення.

І якщо вірш Шевченка – це сильний, відчайдушний протест проти несправедливості. То BRAT виконує його на динамічному біті, що додає тривожності й напруги. А чіткий ритм і музичне оформлення роблять посил твору ще гострішим. Реповий стиль підкреслює бунтарський дух поезії Кобзаря.

2. Тулік (TULIK) – «Кобзар»

Український репер Тулік створив трек «Кобзар», в якому переосмислив творчість Шевченка через призму сучасного світу.

У треку використані уривки з поезії Шевченка. Сучасний саунд поєднується з історичними алюзіями. Авторська подача підкреслює силу слова Кобзаря та його актуальність у 21 столітті.

3. ТНМК – «Історія України за 5 хвилин»

Хоча цей трек не є прямою адаптацією творів Шевченка, він містить численні посилання на його поезії. Це унікальна реп-композиція, що розповідає всю історію України у швидкому темпі. Шевченкові ідеї про боротьбу, поневолення та прагнення свободи чітко прослідковуються в тексті.

4. Проєкт «Ше.Рап»

Це музичний проєкт, що поєднує поезію Шевченка з хіп-хопом. Виконавці декламують вірші Шевченка під біти. Звучання поєднує традиції української поезії та сучасний музичний стиль. Це один із найкращих прикладів того, як класика може вписатися в новітню культуру.

<https://youtu.be/lH5DtD0KHxs?si=sRXRKit6iXeS6YY4>

Не оминули поезію Шевченка і представники електронної сцени. Наприклад, DJ і композитори додають його слова до своїх треків, створюючи унікальні аудіовізуальні проєкти.

Окремо варто згадати про експериментальні колективи, які поєднують електроніку з етнічними мотивами, відображаючи в музиці дух Шевченкових віршів.

«Ой по горі роман цвіте» – Пікардійська Терція.
<https://youtu.be/pgcXn9Ok9pc>

«Буває, іноді старий» – Шпилясті кобзарі. <https://youtu.be/S2qy9qzykWo>

Пісня «Думи» у виконанні Артема Пивоварова та Надії Дорофєєвої є сучасною інтерпретацією поезії Тараса Шевченка, яка поєднує глибину класичної літератури з актуальними музичними тенденціями. Ця композиція стала частиною

проєкту «Твої віші, мої ноти», метою якого є популяризація української поезії через музику.

Гармонійне поєднання голосів Пивоварова та Дорофєєвої додає пісні емоційної глибини. Їхні вокальні партії підкреслюють основні мотиви твору, передаючи слухачам відчуття суму, віри та надії.

Сучасне аранжування з використанням електронних елементів робить композицію привабливою для широкої аудиторії. Музичний супровід підсилює емоційне сприйняття тексту, створюючи атмосферу, яка резонує з внутрішніми переживаннями слухача.

Отже, сучасна музика не просто популяризує творчість Тараса Шевченка, а й надає їй нове звучання, роблячи її актуальною для сьогодення. Його поезія надихає різні жанри – від академічної музики до репу, підкреслюючи її універсальність і силу. Тарас Шевченко залишається не лише національним символом, а й важливим голосом у сучасному музичному просторі, який резонує з проблемами та прагненнями нових поколінь.